

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26.04.1983, sp. zn. Sc 3/82, ECLI:CZ:NS:1983:SC.3.1982.1

Číslo: 28/1983

Právní věta: Povinnost zaplatit náhradu mzdy, která přísluší pracovníkovi podle ustanovení § 54 odst. 2 a § 61 odst. 1 zák. práce, uloží soud v rozsudku po odpočtu daně ze mzdy.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 26.04.1983

Spisová značka: Sc 3/82

Číslo rozhodnutí: 28

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Mzda, Rozhodnutí soudu

Předpisy: 76/1952 Sb. § 3 99/1963 Sb. § 155 65/1965 Sb. § 54
§ 61

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 28/1983 sb. rozh.

Povinnost zaplatit náhradu mzdy, která přísluší pracovníkovi podle ustanovení § 54 odst. 2 a § 61 odst. 1 zák. práce, uloží soud v rozsudku po odpočtu daně ze mzdy.

(Stanovisko senátu Nejvyššího soudu ČSSR k zajištění jednotného výkladu zákona, [Sc 3/82](#) z 26. 4. 1983)

Nejvyšší soud České socialistické republiky v rozsudku z 20. 6. 1970 sp. zn. 6 Cz 14/80 (vydaném v právní věci vedené u obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 15 C 50/77 a řešené i městským soudem v Praze pod sp. zn. 18 Co 814/77) dospěl k právnímu závěru, že pochybení v rozhodnutí odvolacího soudu spočívá i v tom, že místo náhrady čisté mzdy přiznal náhradu mzdy v hrubé výši. Dovedil, že takové rozhodnutí je nepřesné a neurčité a vzbuzuje pochybnosti z hlediska možného výkonu rozhodnutí, neboť mu chybí obsahová náležitost podkladu pro soudní výkon rozhodnutí. Jestliže totiž má být nějaké právo a jemu odpovídající povinnost vykonány, musí být stanoveny naprosto určitě, aby při výkonu rozhodnutí bylo patrné, co se má nuceně splnit. Právní závěr, k němuž dospěl uvedený rozsudek Nejvyššího soudu ČSR, došel pak obecného vyjádření i ve zprávě o zhodnocení úrovně řízení a rozhodování soudů ČSR ve mzdových věcech, [Cpj 32/78](#) (s nimiž byly soudy v České socialistické republice seznámeny v Bulletinu Nejvyššího soudu ČSR 1) v sešitě č.

2/1979, poř. č. 4, str. 20-21). V této zprávě dospělo občanskoprávní kolegium Nejvyššího soudu České socialistické republiky k právnímu závěru, že je nesprávná praxe některých soudů, pokud místo čisté mzdy přisuzují mzdu v hrubé výši nebo s dodatkem „po odečtení daně ze mzdy“.

Naproti tomu Nejvyšší soud Slovenské socialistické republiky v rozsudku z 30. 3. 1978 sp. zn. 5 Cz 1/78 (vydaném v právní věci vedené u okresního soudu v Martině pod sp. zn. 6 C 249/76), jímž zamítl stížnost pro porušení zákona, podanou generálním prokurátorem Slovenské socialistické republiky proti rozhodnutí krajského soudu v Banské Bystrici ze 17. 2. 1977 sp. zn. 11 Co 76/77, zaujal odlišný právní závěr. Uvedl, že - na rozdíl od náhrady za ztrátu na výdělků - přiznávají soudy náhradu mzdy v brutto částce, neboť daň ze mzdy z přiznané brutto částky (jako při každé výplatě mzdy podrobené dani ze mzdy) sráží plátce mzdy a odvádí příslušné okresní finanční správě (§ 12 a násl. zákona č. 76/1952 Sb. /2/ a ustanovení vyhlášky č. 161/1976 Sb.).

Jestliže vznikne spor mezi plátcem mzdy a pracovníkem o výši daně ze mzdy, rozhodne o něm okresní finanční správa a v odvolacím řízení krajská finanční správa (§ 20 zákona č. 76/1952 Sb.). To však neznamená, že soud nemůže řešit i tuto otázku v případě sporu o náhradu mzdy jako otázku předběžnou podle ustanovení § 135 odst. 2 o. s. ř. 3) . Podle ustanovení § 27a zákona č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a o volbách soudců (jehož úplné znění bylo vyhlášeno pod č. 19/1970 Sb.), předseda Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky přikázal k zaujetí stanoviska otázku sjednocení výkladu ustanovení § 54 odst. 2 a § 61 odst. 1 zák. práce v otázce, zda náhrada mzdy má být rozsudkem soudu přiznána po odpočtu daně ze mzdy nebo bez tohoto odpočtu. Ve smyslu ustanovení § 27a odst. 2 zákona o organizaci soudů a o volbách soudců vyžádal si předseda Nejvyššího soudu ČSSR k této otázce ještě před jejím přikázáním senátu Nejvyššího soudu ČSSR vyjádření generálního prokurátora ČSSR, předsedy Nejvyššího soudu České socialistické republiky a předsedy Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky. Vyjádření generálního prokurátora Československé socialistické republiky a vyjádření předsedy Nejvyššího soudu České socialistické republiky uváděla, že požadavkům vykonatelnosti soudního rozhodnutí odpovídá stanovení povinnosti k plnění naprosto určitě tak, aby při výkonu rozhodnutí bylo patrné, co se má nuceně uskutečnit. Jinak by soudní rozhodnutí mohlo být v budoucnu zdrojem dalších sporů o správné výši plnění a rozpory o výši daně ze mzdy by se nepřipustně přenášely až do řízení o soudní výkon rozhodnutí. Ze zákona odpovídající je proto třeba považovat právní názor, podle něhož je nutno soudním rozhodnutím přiznat náhradu mzdy po odpočtu příslušné daně ze mzdy.

Vyjádření předsedy Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky uvádělo, že náhrada mzdy se vypočítává z průměrného výdělku zjišťovaného z hrubého výdělku bez odpočtu daně ze mzdy (§ 30 odst. 1 nařízení vlády ČSSR č. 54/1975 Sb.). Daň ze mzdy vypočítá a sráží až při její výplatě plátce mzdy (§ 12 zákona č. 76/1952 Sb.), který také odpovídá za správnost výpočtu a za odvod daně. Doba výplaty je rozhodující i pro způsob výpočtu daně ze mzdy, a tedy i pro správné určení její výše (§ 13 odst. 1, 2 uvedeného zákona, § 10 odst. 3, § 11 odst. 1, 5 a 6 vyhlášky č. 161/1976 Sb.). Soud rozhodující o náhradě mzdy nezná dobu plnění (výplaty) náhrady mzdy, a proto nemůže podle zásad uvedených v citovaných předpisech určit výši daně. Z toho vyplývá, že při výplatě brutto přiznané náhrady mzdy je povinna takto určenou náhradu zdanit organizace, která za to odpovídá finanční správě (§ 15 a násl. zákona č. 76/1952 Sb.). Tímto postupem se vyloučí možnost případných omylů ze strany soudů.

Kromě uvedených vyjádření, jejichž vyžádání ukládá ustanovení § 27a odst. 2 zákona o organizaci soudů a o volbách soudců, měl senát Nejvyššího soudu ČSSR k této problematice také vyjádření, která předseda Nejvyššího soudu ČSSR vyžádal i od ministra práce a sociálních věcí ČSSR, ministra financí ČSSR a Ústřední rady odborů. Z těchto vyjádření vyplynul shodný názor, že s ohledem k předpisům o dani ze mzdy lze přiznat v soudním rozhodnutí jen náhradu hrubé mzdy.

Senát Nejvyššího soudu ČSSR zaujal podle ustanovení § 27 odst. 1 písm. c) zákona o organizaci

soudů a o volbách soudců (jehož úplné znění bylo vyhlášeno pod č. 19/1970 Sb.) stanovisko k zajištění jednotného výkladu ustanovení § 54 odst. 2 a § 61 odst. 1 zák. práce, a to s tímto závěrem: Povinnost zaplatit náhradu mzdy, která příslušní pracovníkovi podle ustanovení § 54 odst. 2 a § 61 odst. 1 zák. práce, ukládá soud v rozsudku po odpočtu daně ze mzdy.

Z odůvodnění:

Jak ustanovení § 54 odst. 2 zák. práce, tak i ustanovení § 61 odst. 1 zák. práce obsahují právní úpravu, podle níž má pracovník (za stanovených podmínek a po stanovenou dobu) nárok na náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku).

Podle ustanovení § 275 odst. 1 zák. práce je základem pro zjištění průměrného výdělku hrubý výdělek pracovníka za předchozí kalendářní rok. Bližší podmínky pro stanovení způsobu zjišťování průměrného výdělku jsou podle zmocnění obsaženého v § 275 odst. 2 zák. práce stanoveny nařízením vlády ČSSR č. 54/1975 Sb. Podle úpravy obsažené v tomto předpise se průměrný výdělek zjišťuje zásadně z hrubého výdělku pracovníka (§ 31 uvedeného nařízení vlády ČSSR), zúčtovaného k výplatě v rozhodném období (§ 32 uvedeného nařízení vlády ČSSR), a z doby odpracované v tomto období (§ 30 odst. 1 uvedeného nařízení vlády ČSSR); ve výjimečných případech se používá pravděpodobného výdělku (§ 33 uvedeného nařízení vlády ČSSR). Ustanovení § 34 odst. 2 nařízení vlády ČSSR č. 54/1975 Sb. o přepočtu hrubého výdělku odpočtem daně ze mzdy podle sazby příslušné pro pracovníka ve mzdovém období, v němž vznikl nárok na náhradu, upravuje výslovně jen případy zjišťování výše náhrady za ztrátu na výdělků, nikoliv však případy zjišťování výše náhrady mzdy.

Vychází tedy právní úprava zjišťování průměrného výdělku z toho, že náhrada mzdy podléhá ustanovení § 3 zákona č. 76/1952 Sb. a ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 161/1976 Sb. o dani ze mzdy. Mzdou za práci podléhající dani ze mzdy jsou podle uvedeného zákonného ustanovení veškeré příjmy plynoucí z pracovního poměru nebo v přímé souvislosti s ním a podle výslovné úpravy uvedené vyhlášky také náhrada mzdy. Z hlediska daňové povinnosti není podle těchto předpisů rozdíl mezi mzdou za práci a náhradou mzdy. Náhrada mzdy tedy podléhá dani ze mzdy, a to nejen v případě, že je poskytována organizací bez soudního řízení, ale i v případě, že o ní rozhoduje soud (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 53/1970 Sbírky soudních rozhodnutí). Z této skutečnosti však ještě nevyplývá, že soud ve svém rozhodnutí přizná náhradu mzdy bez odpočtu daně ze

Soud musí totiž při vydávání svého rozhodnutí vycházet z právní úpravy občanského soudního řádu 4) o rozhodnutí (hlava čtvrtá, část třetí o. s. ř.). V tomto směru stanoví § 155, věta první, o. s. ř., že soud vysloví obsah rozhodnutí ve věci samé ve výroku rozsudku. Obsahem tohoto rozhodnutí ve věci samé je závazné rozhodnutí o otázce, jež byla předmětem řízení. Je tedy zapotřebí vyjádřit tento výrok stručnou, ale přesnou formou tak, aby nezbuzoval žádné pochybnosti o rozhodnutí soudu, zejména i z hlediska možného soudního výkonu rozhodnutí a způsobu jeho výkonu. Rozhodnutí musí vždy stanovit (mimo jiné) také přesný rozsah a obsah plnění. Rozhodnutí, které by tyto náležitosti nemělo, by nebylo rozhodnutím vykonatelným a nemohlo by být podkladem pro soudní výkon rozhodnutí; byl-li by soudní výkon rozhodnutí přesto nařízen, musil by být v každém stadiu řízení i bez návrhu zastaven (srov. zhodnocení rozhodování soudů a státních notářství při výkonu rozhodnutí, [Cpj 159/79](#) Nejvyššího soudu ČSR, uveřejněné pod č. 21/1981 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, str. 160 a 161). Stanovila proto již směrnice pléna bývalého Nejvyššího soudu o předpokladech pro zvýšení soudní úrovně rozhodnutí v občanském soudním řízení u soudů prvního stupně, [Pls 6/67](#) (uveřejněná pod V/1968 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR, str. 39 a 46), že soud musí mít při vydávání rozsudku na zřeteli, zda výkon rozhodnutí je možno provést podle ustanovení občanského soudního řádu o soudním výkonu rozhodnutí; o tom je zapotřebí se přesvědčit konfrontací zamýšleného výroku rozsudku s předpisy občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí (pátá část občanského soudního řádu), zda zákonem předpokládané způsoby výkonu

rozhodnutí (§ 257, § 258 o. s. ř.) odpovídají zamýšlenému výroku rozhodnutí, zvláště když ustanovení § 257 o. s. ř. zdůrazňuje, že nařídit a provést soudní výkon rozhodnutí lze jen způsoby uvedenými v občanském soudním řádu.

Soudní rozhodnutí ukládající zaplacení peněžité částky lze podle ustanovení § 258 odst. 1 o. s. ř. provést srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky, prodejem movitých věcí a nemovitostí. Z těchto způsobů výkonu rozhodnutí přichází při povinnosti organizace zaplatit pracovníkovi peněžitou částku prakticky v úvahu jen příkázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu (§ 303 a násl. o. s. ř.). Takový výkon rozhodnutí se provede odepsáním pohledávky z účtu u československého peněžního ústavu do výše přisouzené pohledávky s příslušenstvím. Protože v případech, o něž jde, vystupuje jako oprávněný občan, přikáže soud v nařízení soudního výkonu rozhodnutí peněžnímu ústavu, aby potom, kdy nařízení výkonu rozhodnutí nabude právní moci, odepsal pohledávku z účtu povinného a uhradil jí oprávněnému (§ 304 odst. 2 a § 305 odst. 1 o. s. ř.).

Při konfrontaci zamýšleného výroku rozhodnutí s předpisy občanského soudního řádu o soudním výkonu rozhodnutí nelze tedy vycházet z toho, že by organizaci bylo možné v souladu s právní úpravou (jak ji má na zřeteli shora uvedená směrnice pléna bývalého Nejvyššího soudu) uložit zaplacení náhrady mzdy bez odpočtu daně ze mzdy. Oprávněný má vůči organizaci nárok na náhradu mzdy jen ve výši odpovídající částce po příslušném odpočtu daně ze mzdy. Tomu musí odpovídat výrok soudního rozhodnutí vydaného ve věci samé, aby tak bylo vyloučeno, že se oprávněnému nemůže dostat v řízení o soudní výkon rozhodnutí vyššího plnění, než na jaké má nárok, a aby byl umožněn výkon rozhodnutí. Nelze vycházet ani z toho, že by organizaci mohlo být uloženo zaplacení náhrady mzdy v hrubé výši s tím, že příslušný odpočet daně ze mzdy bude proveden při výplatě náhrady. Peněžnímu ústavu by totiž nebylo možné podle právní úpravy občanského soudního řízení přikázat, aby odepsal z účtu povinného hrubou mzdu, odečetl od této hrubé mzdy příslušnou daň ze mzdy a poukázal ji orgánu příslušnému k přijetí daně ze mzdy a oprávněnému pak poukázal vzniklý rozdíl (hrubou mzdu po odpočtu daně ze mzdy). V takovém případě by měl daň srazit a odvést jiný orgán než plátce mzdy, což by bylo v rozporu s ustanovením § 12 odst. 1 zákona č. 76/1952 Sb. S tím uvedený zákon nepočítá, a proto pro takový případ nestanoví odpovědnost obdobnou odpovědnosti plátců mzdy (ve smyslu ustanovení § 15 až § 17 uvedeného zákona). Nelze konečně vycházet ani z toho, že by organizaci mohlo být uloženo zaplacení náhrady mzdy v hrubé výši s tím, že příslušný odpočet daně ze mzdy bude proveden v řízení o soudním výkonu rozhodnutí. Šlo by totiž o nepřipustné přenášení řešení otázek z řízení ve věci samé do řízení o soudním výkonu rozhodnutí. Ostatně i v řízení o soudním výkonu rozhodnutí by musila být daň ze mzdy stanovena podle stavu před odepsáním pohledávky z účtu povinného a tak by rovněž nebyly postihnuty změny, k nimž došlo v tomto mezidobí a jež by měly mít podle ustanovení zákona č. 76/1952 Sb. vliv na výši daně ze mzdy (např. změna v počtu vyživovaných osob a výplata náhrady mzdy až v roce, v němž již není poplatník s organizací v pracovním poměru).

Rozsah peněžitého plnění stanovený soudním rozhodnutím, vydaným podle části třetí (čtvrté) občanského soudního řádu, musí tedy přesně odpovídat té částce, kterou je třeba realizovat v případě nařízení soudního výkonu rozhodnutí, tj. v daném případě náhradě mzdy po odpočtu daně ze mzdy. Způsob výpočtu hrubé mzdy, stanovení příslušné částky daně ze mzdy a z toho vyplývající výpočet tzv. čisté mzdy musí být patrný z odůvodnění soudního rozhodnutí. Případný nesprávný výpočet čisté mzdy má za následek, že rozhodnutí soudu není v souladu s právní úpravou, přičemž pochybení lze napravit cestou řádného nebo mimořádného opravného prostředku.

Stanovení povinnosti organizace zaplatit náhradu mzdy po odpočtu daně ze mzdy soudním rozhodnutím nemůže samo o sobě vést ani ke zkreslenému čerpání mzdových prostředků ani k úniku daně ze mzdy, neboť tím není dotčena povinnost plátce mzdy odvést příslušnou daň způsobem, jak jej upravují daňové předpisy.

Povinnost zaplatit náhradu mzdy, který přísluší pracovníkovi podle ustanovení § 54 odst. 2 a § 61 odst. 1 zák. práce, uloží tedy soud v rozsudku po odpočtu daně ze mzdy.

- 1) vydávaném pro služební potřebu soudů a státních notářství v České socialistické republice
- 2) ve znění vládního nařízení č. 43/1953 Sb. a č. 112/1953 Sb. a zákonů č. 71/1957 Sb., č. 101/1964 Sb. a č. 90/1968 Sb.
- 3) s tímto právním závěrem byly soudy ve SSR seznámeny ve Výberu rozhodnutí a stanovisk Najvyššieho súdu SSR (sešit 6/1977, poř. č. 14, str. 108), vydávaném pro služební potřebu soudů a státních notářství v SSR.
- 4) zákona č. 99/1963 Sb. (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 78/1983 Sb.)